

میر عبدالواحد سادات

بنام خداوند جان و خرد !

انجمن حقوقدانان در افغان در اروپا همه ساله کنفرانس علمی - را تحت عناوین مختلف و مبرم برای افغانان و افغانستان دایر مینماید . در سال (۲۰۲۰ م) بنابر شیوع وسیع وایروس کرونا ، تدویر کنفرانس ممکن نگردید و بر مبنای نظرات خبره گان شورای رهبری انجمن تصمیم اتخاذ نمود ، تا مقالات پژوهشی خبره گان حقوق و دانشمندان ورجاوند ، بشکل کتاب منتشر گردد .

در سال (۲۰۱۹ م) در کنفرانس علمی - مسلکی انجمن منعقد در کشور شاهی بلجیم ، بخاطر دستیابی به صلح واقعی و پایدار ، انجمن صلح « ارزش محور » (برخلاف شخص ، قوم و تنظیم محوری) را پیشنهاد و اصل :

دفاع از جمهوریت ، در برابر امارت را مطرح نمود ، که خوشبختانه به بحث محوری و گفتمان عام مبدل گردید ، در تداوم ان عنوان کنفرانس امسال که اکنون ، عنوان کتاب می باشد ، مرتبط به نیاز و ارمان واقعی مردم ما ، بخاطر دستیابی به صلح پایدار :

صلح ، حقوق و حاکمیت قانون

پیشنهاد گردید ، که مجموع مقالات مندرج در کتاب ، زوایایی مختلف موضوع را به بررسی گرفته است .

اظهر من الشمس است که :

صلح نیاز اصلی مردم مظلوم و شرط بقای جامعه است و افغانان و افغانستان بعد از تحمل بیشتر از چهار دهه جنگ و خونریزی :

حق دارند و مستحق می باشند ، تا به صلح نایل و بشاهراه بازسازی و ترقی گذار نمایند .

در حالیکه ، کشور اماج تروریسم ، ذهنیت تکفیری و وایروس کرونا ، قرار دارد و با مصیبت فقر ، بیکاری و افت بی اتفاقی مواجه است ، مصایب خانمانسوز جنگ تحمیلی ، دمار از روزگار مردم بیرون نموده و مقدرات تاریخی افغانستان ، کماکان در کشمکش های تاریخی و کلان جیوپولوتیک منطوقی و

بین المللی و در تداوم همان « بازی بزرگ » رقم میخورد ، این سوال ، قبل از هر وقت دیگر مبرمیت خاص کسب مینماید که :

چگونه میتوان به صلح واقعی و پایدار (صلح مثبت) ، دست یافت ، که از اسقاط نظام و تکرار سقوط دهشتبار که در قرن بیست دو بار ، بر افغانستان تحمیل گردیده ، جلوگیری و زمینه پیوستن « تحریک اسلامی طالبان » را در پروسه های سیاسی و حیات مدنی ، مساعد ساخت .

زمانیکه از ارزشها و جمهوریت صحبت می شود ، نباید با فساد سالاری و کلیپتوکراسی ، مغالطه گردد ، مطمح نظر ما ، همانا حقوق و ازادیهای اساسی مردم است که با فضیلت معنوی در وجود ، دو حاکمیت :

- حاکمیت ملی
- حاکمیت قانون

متبلور میگردد و درست همان مواردی است که « امارت اسلامی » منکران می باشد .
حق حاکمیت ملی بر طبق تمام معیار های قبول شده حقوق بین المللی و میثاقهای جهانی بطور انحصاری ب مردم تعلق دارد و در احوال خونبار ، جاری افغانستان اعمال ان فرصت را برای مردم و سه اکثریت بزرگ :

- زنان
- جوانان
- و مستمندان

مساعد میسازد ، تا در تعیین سرنوشت آینده کشور شان سهمی گردند .
حاکمیت قانون رکن اصلی دیموکراسی و تحدید قدرت خود کامه است که بحقوق و ازادیهای شهروندان معنی می بخشد و حامی و حافظ ارزشهای متعالی و حقوق بشر می باشد .
بقول سیسرون خطیب و فیلسوف معروف روم :
« برای اینکه آزاد زندگی نماییم ، باید تابع قانون باشیم »
سخن شاعر معروف ملی ، گل پاچا الفت در تعبیر حاکمیت قانون ، درخور توجه است :

که می خوگ په لخته وویي ظالم دی
که قانون می غوځوی سر عدالت دی

در قرن (۲۱) حاکمیت قانون ، پل وصل با جامعه جهانی ، سازمان ملل متحد و سازمان های اقتصادی و فرهنگی بین المللی می باشد .
حاکمیت قانون چتر کلان برای تمام احاد ملت ، طرفین متخاصم و رفتن به همدیگر پذیری ، تسامح و تحمل می باشد .
پاشنه اشیل افغانستان ، فقدان اقتدار ، مقتدر مرکزی قانون محور و عدالت گستر می باشد ، چنین مامولی فقط در وجود حاکمیت قانون ، ممکن میگردد .

قانون ، سیادت و حاکمیت آن ارزش‌های تاریخی ما و میراث مشروطه خواهان ، آزادیخواهان ، تجدد طلبان و شاخص ترین نماد آن شاه امان اله می باشد و جدل تاریخی « مشروعه » و مشروطه از همان زمان و تا حال تداوم دارد و در مراحل مختلف ، مدافعان حاکمیت قانون بخاطر آن تلاش نموده اند . از « پدر تقنین » مولوی عبدالواسع قندهاری ، مولف نخستین قانون جزأ (تمسک القضات آلمانیه) و در مراحل بعدی تا مولفان قوانین اساسی (که قانون اساسی نافذ ششمین می باشد) و بویژه قانون اساسی (۱۹۶۴ م) که بعد از جنگ جهانی دوم و ایجاد سازمان ملل متحد ، تصویب منشور و اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاقهای ناشی از آن را به بهترین نحو ممکن با سنت و اساسات دین مبین اسلام در یک بافت ، بسیار منطقی و عملی تسجیل نموده است .

بدینرو :

زمانیکه از « دستاورد ها » صحبت میگردد ، باید ، موارد فوق بمثابه بزرگترین ارزش‌های تاریخی و ملی افغانستان که در مطابقت با دین و آیین مردم فرار دارد ، مورد حمایت و تداوم قرار گیرد . اساس صلح و عدالت ، « حرمت به کرامت انسانی بشر » می باشد ، که جوهر آن در احترام و رعایت ، حق زندگی (حق حیات) بشر می باشد که در مواد سوم و ششم اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی بازتاب دارد .

متکی بر همین اصل انسانی ، اسلامی و حقوقی ، باید :

دفاع از « حق حیات » در سر خط کار قرار داشته و در بحث صلح و مذاکرات جاری ، باید :
اتش بس کامل و سرتاسری بمثابه نخستین مورد ، مورد تفاهم قرار گیرد . در حالیکه طالبان از ده ماه باینطرف با نظامیان امریکا اتش بس کامل دارند و با تبختر گفته می شود که :
بعد از عقد قرارداد با امریکایی ها ، کشتن آنان مجوز شرعی ندارد !
مردم مظلوم حق دارند ، سوال نمایند که :

این چه نوع شریعت است که ، کشتار افغانان و برقراری حمام خون را جایز می شمارد ؟
از جانب دیگر منازعه خونین افغانستان ویژه گی های خاص خود را دارد و نخستین جنگ خانمانسوز است که اضلاع متحده امریکا بر هر دو طرف جنگ اشراف دارد ، در حالیکه حامی دولت افغانستان می باشد و با این دولت قرارداد ستراتیژیک و پیمان امنیتی دارد ، با طالبان نیز قرارداد بسته و در تمام این مدت ریشه های آنان را در پاکستان ابیاری و از هشت سال باینطرف میزبان آنان در قطر می باشد .
بدینرو تداوم جنگ و خونریزی بسیار سوال برانگیز و به مفهوم ان است که ، اهداف سیاسی را با توسل به جنگ و خشونت متحقق میسازند .

انجمن ما ، افتخار دارد که مجموع موارد ، چگونگی گذار به صلح واقعی ، بشکل مشروح در مقالات علمی و تحقیقی خبره گان حقوق ، استادان گران ارج و دانشمندان بلند مرتبت ، بازتاب یافته و در کتاب صلح ، حقوق و حاکمیت قانون « نشر و به هموطنان عزیز ، همسلکان گرامی ، مجامع علمی و مراکز پژوهشی ، به تیم های مذاکراتی دولت و طالبان و همچنان سازمان ملل متحد و سایر مراجع ذیدخل بین المللی تقدیم میگردد .

اصالتا و بوکالت از شورای رهبری انجمن از استادان بزرگوار و دانشمندان ورجاوند که به ندایی انجمن لبیک گفته اند ، مراتب سپاس و قدردانی تقدیم و خاطر نشان میگردد ، که نوشته های شان بدون هر نوع تصرف و « سانسور » بنشر رسیده است .

کمال افتخار است که ، یاداشت حقوقدان بزرگ و مجرب ، استاد سابقه دار فاکولته حقوق و علوم سیاسی ، جناب پوهاند دوکتور فاضلی سراغاز نوشته دانشمندان گران ارج می باشد و با سپاس ، دست تفقد استاد عالیقدر ما را بر انجمن مستدام میخواستیم .

از دانشمند بلند مرتبت جناب محق که دست بالایی در علوم اسلامی ، تاریخ و فرهنگ دارد بخاطر نوشته تدقیقی و تحلیلی شان که با تمام مصروفیت های کاری فراوان ، لطف نموده ، تشکر مینمایم . مقالات سابقه داران و پیشگامان نهضت زن و حقوقدانان برجسته و فرهیخته ، محترمه صفیه حسابی حقوق ، محترمه بلقیس تابش و محترمه عقیفه جان « ازادزوی » در کتاب ، وجاهت این را مضاعف ساخته است .

جناب دوکتور مجاز استاد سابقه دار پوهنچی حقوق و علوم سیاسی و با تجارب بزرگ در عرصه تدوین اسناد تقنینی و منشی کمیسیون تسوید قانون اساسی در جمهوری دوم ، « مکانیزیم صلح » را تدوین و همراه با نوشته شان بنشر رسیده است .

نوشته های پر ارزش از حقوقدانان سابقه دار و دیپلوماتان مجرب ، جناب ظریف ، جناب نبیل بارکزی ، جناب دوکتور فرمان معاون انجمن ما و جناب هادی ابوی رییس شورای افغانان مقیم دنمارک درین اثر وجود دارد .

مقاله مبسوط از پژوهشگر مسایل افغانستان و رییس شورای همبستگی افغانهای خارج از کشور جناب دوکتور خالدی ، در تحلیل و ارزیابی روند تجدد طلبی و دیموکراسی در تقابل با ارتجاع و دیکتاتوری داریم .

قوانین عدالت محور و رعایت حقوق مدنی در حکومت داری نوین را ، قاضی سابقه و قانون دان ارشد جناب قضاوتپوه صمیم و عضوگران ارج رهبری انجمن به بررسی گرفته است .

شخصیت ارجمند علمی و ملی و صاحب اثار ارزشمند و حقوقدان سابقه دار ، جناب ولی ، مقاله « صلح در پرتو قانون » را تحریر نموده است

حقوقدان و کارشناس حقوق بین المللی جناب دوکتور پامیر بر موضوع مبرم « د افغانستان شخره او نړیوال بشری حقوق » نوشته ارزشمند دارد

اماج نوشته حقوقدان بلند مرتبت و نویسنده گراندردر جناب فیض ، اثار حقوقی موافقت نامه دوحه است .

جناب عزیز پور در نوشته شان مفهوم و اندیشه دولت قانون سالار را همجانبه بررسی نموده است . نوشته حقوقدان سابقه دار جناب پوهنیار دهزاد معاون و منشی انجمن معطوف بر مسایل حاکمیت قانون ، تقسیم قدرت و مسؤلیت و شهروند در قرارداد اجتماعی می باشد .

صحت و سعادت هریک از دانشمندان گرامی را ارزو برده و صریر قلم ورجاوند شانرا ، رساتر می خواهم .

کتاب به اهتمام جناب تمیم ابوی مسؤل نشرات انجمن آماده نشر گردیده ، که از الطاف و مساعدت همیشگی شان سپاس مینمایم .

امیدمندم ، نشر این اثر ارزشمند بتواند ، در بحث و گفتمان وسیع ، پیرامون مبرمترین مسله مربوط به هست و بود کشور و رفتن بسوی صلح واقعی و سراسری « ارزش محور » (برخلاف شخص ، قوم و تنظیم محوری) مورد توجه همسلکان و کارشناسان قرار گیرد و با نقد و نظر انان ، دیدگاه های مسلکی و علمی در حاشیه پروسه کثیرالجوانب ، پیچیده و دارایی جوانب ملی ، منطقوی و بین المللی صلح افغانستان روشن و مسلط گردد

با حرمت
میر عبدالواحد سادات
رییس انجمن